VIOREL MARCU
Conferențiar universitar
Doctor în drept

NICOLETA DIACONU
Lector universitar
Doctor în drept

DREPT COMUNITAR GENERAL

– TRATAT –

LUMINA LEX
BUCUREȘTI
2002

IN IGSHOD2
CDEOH/ M34
341.12/M34.

VIOREL MARCU
Conferențiar universitar
Doctor în drept

NICOLETA DIACONU
Lector universitar
Doctor în drept

C-230079Q

DREPT COMUNITAR GENERAL

– TRATAT –

230079
UNIVERSITATEA
BIBLIOTECA 1

LUMINA LEX
BUCUREȘTI
2002

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE 3

CAPITOLUL I
NOȚIUNI INTRODUCTIVE PRIVIND DREPTUL COMUNITAR 5
Noțiunea şi obiectul dreptului comunitar 5

CAPITOLUL II
ISTORICUL CONSTITUIRII COMUNITĂȚILOR EUROPENE ŞI EVOLUȚIA ACESTORA 8
1. Istoricul constituirii comunităților europene 8
1.1 . Premisele ideilor de unitate europeană 8
1.2. Unitatea europeană în perioada interbelică 10
1.3. Integrarea europeană după cel de-al doilea război mondial 12
1.4. Înființarea Comunităților europene 12
1.4.1. Premisele înființării Comunităților europene 16
1.4.2. Crearea Comunității Europene a Cărbunelui şi Oțelului 18
1.4.3. Crearea Comunității Economice Europene şi a Comunității Europene a Energiei Atomice 19
1.4.4. Analiza structurală a tratatelor constitutive ale Comunităților Europene 21
2. Evoluția comunităților europene 23
2.1. Creşterea numărului statelor membre ale comunităților 24
2.2. Perfecționarea instituțională 26
2.3. Tratatul de fuziune da la Bruxelles 29
2.4. Actul Unic European 30
3. Crearea Uniunii Europene şi evoluția acesteia 34
3.1. Adoptarea Tratatului de la Maastricht 34
3.2. Ratificarea şi intrarea în vigoare a tratatului 36
3.3. Structura Tratatului 37
3.4. Analiza dispozițiilor Tratatului 39
3.5. Evoluția Uniunii Europene după intrarea in vigoare a Tratatului de la Maastricht 43
3.6. Tratatul de la Amsterdam 44
3.7 Agenda 2000 47
3.8 Reuniunea de la Nisa 49

CAPITOLUL III
CARACTERISTICILE JURIDICE FUNDAMENTALE ALE COMUNITĂȚILOR EUROPENE 51
1. Organizații internaționale create prin tratate 51
1.1. Fundamentele juridice ale Comunităților 51
1.2. Natura juridică a Comunităților europene 52
1.3. Specificitatea comunităților față de organizațiile internaționale clasice 55
1.3.1. Specificitatea comunităților europene față de alte organizații economice regionale 56
1.4. Procedura de modificare a tratatelor 57
1.4.1. Procedura generală prevăzută de art. N 58
1.5. Aderarea la comunități 59
1.5.1. Condițiile cerute pentru aderare 59
1.5.2. Procedura de aderare 61
1.5.2.1. Strategia preaderării 61
1.5.2.1.1. Acordurile de asociere cu țările central și est europene 62
1.5.2.1.2. Acquis-ul comunitar 63
1.5.2.2. Faza „comunitară" 65
1.5.2.3. Faza „cu caracter internațional" 65
1.5.3. Natura juridică a acordului de aderare 66
1.6. Încetarea calității de membru 66
1.6.1. Retragerea voluntară 66
1.6.2. Excluderea 67
1.7. Asocierea Comunităților cu alte state neeuropene 67
1.8. Statutul internațional al Comunităților 69
1.8.1. Personalitatea juridică internațională 69
1.8.2. Reprezentarea Comunităților în relațiile internaționale 70
1.8.3. Recunoașterea 71
2. Structura instituțională proprie 71
2.1. Generalități 71
2.2. Primele acțiuni în direcția unității Comunităților 72
2.3. Alte momente importante în scopul realizării unității și perfecționării comunităților europene 73
2.3.1. Tratatul de fuziune de la Bruxelles 73
2.3.2. Actul Unic European 74
2.3 3. Tratatul de la Maastricht 74
3.3.4. Tratatul de la Amsterdam 76
3.3.5. Proiectul de Tratat de la Nisa 76

CAPITOLUL IV
IZVOARELE DREPTULUI COMUNITAR 77
1. Noţiune şi clasificare 77
2. Izvoarele principale (originare) 78
2.1. Tratatele de constituire a Comunităţilor Europene 79
2.2. Tratatele şi acordurile de modificare a tratatelor iniţiale 79
2.3. Acordurile de aderare 79
2.4. Convenţiile şi protocoalele anexă 79
2.5. Actele comunitare supuse aprobării statelor membre 80
3. Dreptul derivat 80
3.1. Regimul juridic general al actelor din categoria surselor dreptului derivat 81
3.2. Regimul juridic al regulamentelor 82
3.3. Regimul juridic al directivelor 83
3.4. Regimul juridic al deciziilor 84
3.5. Avizele şi recomandările 84
4. Principiile generale de drept 85
4.1. Consideraţii generale 85
4.2. Principiile clasice ale dreptului 86
4.3. Principiile generale comune dreptului statelor membre 86
4.4. Principiile privind natura Comunităţilor 87
4.5. Principiul respectării drepturilor fundamentale ale omului 87
5. Ierarhia normelor comunitare 88
5.1. Tratatele constitutive 88
5.2. Principiile generale 88
5.3. Acordurile internaţionale 89
5.3.1. Acordurile încheiate de către statele membre 89
5.3.2. Acordurile încheiate de către Comunităţi cu terţe state 90
5.4. Dreptul derivat 90
6. Raportul dintre dreptul comunitar şi dreptul naţional al statelor membre 91
6.1. Aspecte generale 91
6.2. Principiul aplicabilităţii directe 92
6.2.1. Diferenţierea normelor 93
6.2.1.1. Efectul direct necondiţionat şi complet 93
6.2.1.2. Efectul direct condiţionat şi complet 94
6.2.1.2.1. Tratatele constitutive 94
6.2.1.2.2. Acordurile internaţionale 95
6.2.1.3. Efectul direct condiţionat şi restrâns 95
6.2.2. Consecinţele aplicării principiului efectului direct 97

6.3. Primordialitatea dreptului comunitar 98
6.3.1. Instituirea principiului 98
6.3.2. Fundamentarea principiului 99
6.3.3. Domeniul de aplicare 99

CAPITOLUL V
SISTEMUL INSTITUȚIONAL AL UNIUNII EUROPENE 101
1. Principii care stau la baza organizării activității instituțiilor comunitare 101
1.1. Principiul competențelor de atribuire 102
1.2. Principiul echilibrului instituțional 103
1.3. Principiul autonomiei instituțiilor 105
1.4. Principiul cooperării loiale 106
2. Structura sistemică a instituțiilor comunitare 110
2.1 Consiliului European al șefilor de state sau guverne 111
2.1.1. Constituire 111
2.1.2. Natura juridică 112
2.1.3. Competențe 114
2.2. Consiliul Uniunii Europene 115
2.2.1. Constituire, componență 116
2.2.2. Organizare 118
2.2.2.1. Secretariatul general 118
2.2.2.2. COREPER (Comitetul Reprezentanților Permanenți) 119
2.2.2.3. Comitetele specializate 120
2.2.3. Funcționare 122
2.2.3.1. *Sediul* 122
2.2.3.2. Președinția și sesiunile Consiliului 122
2.2.3.3. Reguli și metode de votare 123
2.2.4. Atribuții 127
2.3. Comisia Uniunii Europene 130
2.3.1. Constituire, componență 130
2.3.2. Organizare 135
2.3.2.1. Cabinetele comisarilor 136
2.3.2.2. Serviciile administrative 137
2.3.2.3. Funcția publică comunitară 140
2.3.3. Funcționare 142
2.3.4. Atribuții 144
2.3.4.1. Funcția de inițiativă 145
2.3.4.2. Funcția de execuție 147
2.3.4.3. Funcția de supraveghere 150

2.3.4.4. Funcția de decizie 151
2.3.4.5. Funcția de reprezentare 152
2.4. Parlamentul European 153
2.4.1. Constituire, componență 153
2.4.2. Organizare 158
2.4.2.1. Președinția și biroul 158
2.4.2.2. Comisiile parlamentare 159
2.4.2.3. Grupurile politice 160
2.4.2.4. Serviciile administrative 163
2.4.3. Funcționarea 163
2.4.4. Atribuții 165
2.4.4.1. Atribuții normative și proceduri utilizate 166
2.4.4.2. Atribuții privind desemnarea și cenzurarea Comisiei 174
2.4.4.3. Atribuții privind adoptarea bugetului 175
2.4.4.4. Atribuții de control și proceduri utilizate 177
2.5. Organele jurisdicționale comunitare 182
2.5.1. Curtea de Justiție 184
2.5.1.1. Constituire, componență 184
2.5.1.2. Organizare, funcționare 186
2.5.1.3. Competențe 189
2.5.2. Tribunalul de primă instanță 192
2.5.2.1. Constituire, componență 192
2.5.2.2. Organizare, funcționare 192
2.5.2.3. Competențe 194
2.6. Curtea de Conturi 196
2.6.1. Constituire, componență 196
2.6.2. Organizare, funcționare 198
2.6.3. Competențe 199
2.6.3.1. Funcția de control 199
2.6.3.2. Funcția consultativă 200
3. Alte organe comunitare 200
3.1. Organe financiar- bancare 201
3.1.1. Institutul Monetar European (I.M.E.) 202
3.1.1.1. Constituire, componență 202
3.1.1.2. Organizare, funcționare 202
3.1.1.3. *Atribuții* 203
3.1.2. Sistemul European al Băncilor Centrale (S.E.B.C) 204
3.1.2.1. Banca Centrală Europeană (B.C.E) 205
3.1.2.2. Băncile Centrale Naționale 211
3.1.2.3. Structura de ansamblu a S.E.B.C 212

3.1.3. Banca Europeană de Investiții 215
3.1.3.1. Constituire, componență 215
3.1.3.2. Organizare, funcționare 215
3.1.3.3. Atribuții 216
3.1.4. Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare 218
3.2. Organe comunitare cu caracter subsidiar 218
3.2.1. Comitetul consultativ al CECO 219
3.2.1.1. Componență, organizare 219
3.2.1.2. Atribuții. 220
3.2.2. Comitetul Economic și Social 220
3.2.2.1. Componență, organizare 220
3.2.2.2. Atribuții 222
3.2.3. Comitetul regiunilor 223
3.2.3.1. Componență, organizare 223
3.2.3.2. *Atribuții* 223
3.2.4. Organe tehnice prevăzute în tratate 225
3.2.5. Fondurile europene 226
3.2.5.1. Fondul European de Orientare și Garanție Agricolă (FEOGA) 226
3.2.5.2. Fondul Social European și Fondul European de Investiții 226
3.2.5.3. Fondul European de Dezvoltare Regională (F.E.D.E.R.) 227
3.2.5.4. Fondul de Coeziune 227
3.2.5.5. Fondurile de pre-aderare 228
5. Evoluția instituțiilor comunitare în perspectiva extinderii uniunii europene 228
5.1. Implicațiile expirării tratatului C.E.C.O. la nivelul Uniunii Europene 228
5.2. Extinderea Uniunii Europene și implicațiile acestui proces asupra instituțiilor comunitare 230
5.3. Considerații finale privind perspectivele instituțiilor comunitare 232

CAPITOLUL VI
REPARTIZAREA PUTERILOR ÎNTRE INSTITUȚIILE COMUNITARE ... 238
1. Funcția normativă 239
1.1. Rolul Comisiei de inițiativă legislativă 241
1.2. Rolul Consiliului-decizia 242
1.3. Rolul Consiliului European - orientarea politică 242
1.4. Rolul Parlamentului European-codecizia 243
1.5. Rolul Băncii Centrale Europene 245

2. Funcția executivă 245
2.1. Rolul Comisiei 245
2.2. Rolul Consiliului 249
2.3. Rolul Parlamentului European 249
2.4. Rolul organelor monetare 250
3. Funcția bugetară 250
3.1. Conținutul bugetului 250
3.2. Procedura bugetară (art. 203 din Tratatul CE) 252
3.2.1. Faza pregătitoare 252
3.2.2. Adoptarea bugetului 252
3.2.3. Execuția și controlul bugetar 253
3.3. Repartizarea competențelor bugetare între instituții 254
4. Funcția de control 255
4.1. Controlul politic 255
4.1.1. Controlul exercitat de Parlament 255
4.1.2. Controlul exercitat de Comisie 257
4.1.3. Controlul exercitat de Curtea de Conturi 258
4.1.4. Controlul exercitat de BCE 259
4.2. Controlul jurisdicțional 259
5 Funcția internațională 260
5. 1. Rolul instituțiilor comunitare în exercitarea funcției internaționale 260

CAPITOLUL VII
CONTROLUL JURISDICȚIONAL 264
1. Aspecte generale 264
2. Judecata în fața Tribunalului de Primă Instanță și recursul la Curtea de Justiție 265
2.1. Judecata în fața Tribunalului 265
2.2. Recursul împotriva hotărârii Tribunalului 266
2.2.1. Hotărârile care pot fi atacate cu recurs 266
2.2.2. Persoanele care pot face recurs 266
2.2.3. Motivele recursului 267
2.2.4. Judecarea recursului 267
2.2.5. Efectele recursului 267
3. Cooperarea judiciară între instanțele naționale și Curtea de Justiție. Recursul prejudiciar 268
3.1. Generalități 268

3.2. Baza juridică a recursului prejudiciar 269
3.3. Instanțele competente să sesizeze Curtea 269
3.3.4. "Facultatea" și "obligația" sesizării 270
3.5. Obiectul recursului prejudiciar 271
3.6. Momentul solicitării 272
3.7. Formularea chestiunilor 272
3.8. Admisibilitatea recursului 272
3.9. Caracteristicile procedurii 273
3.10. Efectul hotărârilor Curții 273
4. Recursurile în fața Curții de Justiție a Comunităților europene 275
4.1. Recursul în anulare 275
4.1.1. Noțiune și reglementare în tratate 275
4.1.2. Condițiile de admisibilitate a recursului în anulare 276
4.1.2.1. Condiții privind natura actului atacat 276
4.1.2.2. Condiții privind reclamantul 278
4.1.3. Termenul de recurs 280
4.1.4. Motivele de anulare 280
4.1.4.1. Incompetența 280
4.1.4.2. Încălcarea formelor substanțiale 281
4.1.4.3. Încălcarea tratatului și a altor norme juridice de aplicare a acestuia 281
4.1.4.4. Abuzul de putere 281
4.1.5. Competențele judecătorului 281
4.1.6. Efectele anulării actului 282
4.1.7. Efectul retroactiv al anulării 282
4.2. Recursul în carență 282
4.2.1. Generalități 282
4.2.2. Instituțiile care pot fi acuzate 283
4.2.3. Condiții privind reclamantul 283
4.2.4. Procedura 284
4.2.4.1. Faza prealabilă administrativă 284
4.2.4.2. Faza jurisdicțională 285
4.2.5. Noțiunea de "carență" 285
4.2.6. Efectele hotărârii 285
4.3. Recursul în constatarea neîndeplinirii de către state a obligațiilor decurgând din tratatele constitutive 286
4.3.1. Caracteristici generale 286
4.3.2. Reglementarea în tratate 286
4.3.2.1. Procedura prevăzută în Tratatul C.E.C.O. 286

4.3.2.2. Reglementarea în tratatele C.E. şi C.E.E.A. 287
4.3.2.2.1. Faza administrativă (prejudiciară) 287
4.3.2.2.2. Faza judiciară 288
4.3.3. Noţiunea de "neîndeplinire a obligaţiilor" 289
4.3.4. Efectele hotărârii Curţii 290
4.3.5. Sancţiuni 290
4.3.6. Regimul derogator de la procedura comună 291
4.4. Recursul în responsabilitate 291
4.4.1. Apreciere generală 291
4.4.2. Recursul în responsabilitate extracontractuală 292
4.4.2.1. Reglementarea în tratate a răspunderii extracontractuale 292
4.4.2.2. Condiţiile necesare pentru angajarea responsabilităţii 296
4.4.2.3. Reparaţia prejudiciului 295
4.4.2.4. Aspecte procedurale 295
4.4.3. Răspunderea contractuală 295
4.5. Alte acţiuni şi măsuri judiciare 296
4.5.1. Excepţia de ilegalitate 296
4.5.2. Procedura de urgenţă şi măsurile provizorii 297

CAPITOLUL VIII
COMPETENŢELE COMUNITĂŢILOR EUROPENE ŞI DOMENIILE DE ACŢIUNE 298
1. Principii generale privind competenţele 298
1.1. Instituirea principiilor 298
1.2. Coexistenţa competenţelor comunitare cu cele ale statelor membre 299
1.3. Principiul specializării 300
1.4. Principiul subsidiarităţii 302
1.4.1. Respectarea principiului subsidiarităţii în activitatea instituţiilor comunitare 305
1.5. Principiul proporţionalităţii 306
1.6. Aspecte noi prevăzute în Protocolul anexă la Tratatul de la Amsterdam privind principiile subsidiarităţii şi proporţionalităţii 307
2. Câmpul de aplicare al competenţelor comunitare 308
2.1. Competenţa teritorială 308
2.2. Competenţa personală 309
2.2.1. Cetăţenia europeană 309
3. Domeniile de acţiune ale Comunităţilor şi Uniunii Europene 311
3.1. Realizarea pieţei interne 311
3.2. Politicile comune 312

3.2.1. Politica comercială 313
3.2.2. Politica agricolă şi în domeniul pescuitului 313
3.2.3. Politica în domeniul transporturilor 313
3.2.4. Politica economică şi monetară 313
3.2.4.1. Moneda unică europeană 314
3.2.4.2. Avantajele introducerii monedei unice europene 316
4. Politica socială (Spaţiul social european) 317
5. Politica în domeniul concurenţei 318
6. Politica în domeniul mediului înconjurător 319
7. Politica privind circulaţia persoanelor străine în interiorul Comunităţilor 319
8. Alte domenii de competenţă comunitară 320
9. Cooperarea intensificată 320
10. Politicile de bază ale Uniunii Europene 321
10.1. Politica externă şi de securitate comună 321
10.2. Cooperarea în domeniul justiţiei şi afacerilor interne (J.A.I.) 324
10.2.1. Aspecte generale 324
10.2.2. Problema prevenirii şi combaterii criminalităţii internaţionale în cadrul Uniunii Europene. Spaţiul Schengen 326
10.2.3. Prevederile Tratatului de la Amsterdam privind acquis-ul Schengen 328
10.2.4. EUROPOL 329

CAPITOLUL IX
RELAŢIILE INTERNAŢIONALE ALE UNIUNII EUROPENE 331
1. Relaţiile Uniunii Europene cu organizaţii internaţionale şi state terţe 332
1.1. Relaţiile Uniunii Europene cu Asociaţia Europeană a Liberului Schimb (AELS) 332
1.2. Relaţiile Uniunii Europene cu Uniunea Europei Occidentale 333
1.3. Relaţiile Uniunii Europene cu Consiliul Europei 336
1.4. Relaţiile Uniunii Europene cu ţări industrializate din afara Europei 337
1.5. Relaţiile de asociere între Uniunea Europeană şi ţările în curs de dezvoltare din Africa, Zona Caraibelor şi Pacific (ACP) 339
1.6. Relaţiile Uniunii Europene cu ţări din Zona Mediteranei, Orientului Mjlociu, America Latină şi Asia 341
1.7. Relaţiile Uniunii Europene cu ţări din Europa Centrală şi Răsăriteană 343

2. Relaţiile Uniunii Europene cu România..... 347
TABEL CRONOLOGIC privind evoluţia Comunităţilor şi a Uniunii Europene.....351
ACORD EUROPEAN instituind o asociere între România, pe de o parte, şi Comunităţile europene şi statele membre, pe de altă parte 357
DECLARAŢIA PARLAMENTULUI ROMÂNIEI privind intrarea în vigoare a Acordului de asociere a României la Uniunea Europeană.....419
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ.....421

230079
UNIVERSITATEA
„DUNĂREA DE JOS" GALAŢI
BIBLIOTECA

Tiparul executat la
S.C. LUMINA TIPO s.r.l.
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, Bucureş ti
Tel./Fax 211.32.60; Tel. 212.29.27